

BİLİM KÜLTÜR VE EĞİTİM

Çalışan anne

**Dr. Öğr. Üyesi Melis Seray
Özden-Yıldırım**

**İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji Bölüm
Başkanı**

Eğitim düzeyinin giderek yükselmesi ile kadınlar da artık çalışma hayatında çok önemli bir yer edinmiş durumda. Kadınlar iş hayatında bir çalışan olma rolünün yanı sıra aile hayatında da hem eş hem de annelikle ilgili kendilerinden beklenen rollerin sorumluluğunu taşımaktalar. Özellikle okul öncesi dönemde çocuğu olan kadınlar için bu durum beraberinde bazı zorlukları da getirmekte (Bayraktaroğlu, 2010).

“Çocuğumun ihtiyaçlarına yetersiz kalırsam.”

“Çocuğumun büyüdüğünü kaçıyorum.”

“Çocuğumla yeterince ilgilenemiyorum.”

“Çocuğumu ihmal ediyor muyum?”

“Çalışmasam daha mı iyi olur?”

“Bugün evden çıkarken yine yüzünde aynı hüznü bakişlarla arkamdan bakıyordu. İçim sızladı ama büyü-yünce beni anlayacak.”

“Bu hafta çok yoğun çalışmam gerekiyor ama hafta sonu telafi edeceğim, tüm vaktimi onunla geçireceğim.”

“Keşke çalışmak zorunda olmasaydım da çocuğumun her an yanında olsaydım.”

Bunlar gibi binlerce düşünce neredeyse her çalışan annenin zihninden geçmekte ve çalışan annelerin sıklıkla yaşadığı duygu durumlarından biri de “suçluluk” duygusu olmaktadır (Özden, 2011).

Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin karşılaştığı en önemli problemlerden biri aile hayatı ile beraber çalışma hayatını da devam ettirmek zorunda oldukları zaman karşılıklarına çıkmaktadır. Bugün her ne kadar yasalarda, çalışan anneler için çocuklarıyla beraber geçirebilecekleri izin süreleriyle ilgili birçok düzenleme yapılmış olsa da yine de annenin işe dönmek zorunda olması ve çocuğundan ayrı kalması stres düzeyini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Çocuğun annesiyle yaşayacağı güvenli bağlanma onun sonraki gelişim dönemlerini de etkilemektedir. Anne-çocuk arasında yaşanan sıcak ilişki ve fiziki yakınlık çocuğun gelecekteki kişilik özelliklerini ve diğer kişilerle olan ilişkilerini de olumlu etkileyecektir (Yavuzer, 2003). Annenin çocuğunu kabul etmesi, ona karşı duyarlı olması, onun ruh halini ve etkinliğini dikkate al-

ması, çocuğunun gözünde ulaşılabilir bir konumda olması çocuk ve annenin sağlıklı ilişki kurmasının da temelini oluşturmaktadır (Yavuzer, 2003).

Çocuğu okul öncesi dönemde olan anneler için çocuklarının kendilerine en çok ihtiyaç duyduğu bu dönemde onlardan ayrı kalmak daha da zor olmakta, akılları hep çocuklarında kalmaktadır. Bu dönemde çalışan annelerin en büyük destekçisi ise anneanne, babaanne gibi yakın akraba ya da çocuk bakıcıları olmaktadır.

Eğer çocuğa bakım verecek kişi çocuğun yabancı olduğu birisiyse, çocuğun da alışması açısından anne işe başlamadan önce bu kişi eve gidip gelmeli, bir süre annenin yanında çocukla beraber vakit geçirmelidir. Diğer bir önemli nokta da sıklıkla bakıcı değiştirilmemesidir. Çocuğun alışma sürecinde yeni bakıcıyla da güvenli bir ilişki kurabilmesi açısından bakımını sağlayan kişide bir devamlılık ve süreklilik sağlanması önemlidir.

Burada dikkate alınması gereken bir diğer konu da annenin çocuğun ihtiyaçlarına cevap verirken kendi gereksinimlerini de göz ardı etmemesidir. Unutulmalıdır ki annenin ruh sağlığı ve mutluluğu da çocuğun üzerinde çok etkili olan faktörlerdendir. İlgili bir anne olabilmenin yolu sadece 7 gün 24 saat çocuğuyla birlikte olmak anlamına gelmemelidir.

Annenin sadece çocuğuyla geçirdiği sürenin uzunluğu değil, bu sürenin kalitesi de çocuk için önem taşımaktadır. Annenin kendisi için de bir şeyler yapması, yeni bir şeyler öğrenmesi, kendi kişisel gelişimine önem vermesi, kendi isteklerini gerçekleştirmesi, ekonomik bağımsızlığını yaşaması hem onun mutlu ve doyumlu bir birey olmasını sağlarken hem de çocuğuna da rol model olmasını sağlayacaktır.

Annelik muhakkak ki tüm görevler içinde en ağır olanıdır ve içinde koşulsuz sevgiyi barındırır. Annenin ilgisi, sevecenliği ve sıcaklığı, çocuğun da en önemli gereksinimlerini karşılayacaktır. Elbette ki anne, çocuğunu kendi ilgilerinin merkezine alacaktır fakat bunu yaparken kendisi için de bir şeyler yapmayı ihmal etmemelidir (Özden, 2011).

Ev işleri dışında başka hiçbir uğraşısı olmayan, çocuğunu belki de mesleğine tercih etmiş ama bununla birlikte yetersizlik duygusu da yaşamaya başlamış bir annenin çocuğuna karşı tutumu da olumsuz olabilmektedir (Yavuzer, 2003). Çalışan anneler açısından kendi-

sini destekleyen bir eşin bulunması ve babalık görevlerini yerine getirmesi de annenin tutumlarını olumlu etkileyecektir.

İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde yapılan bir çalışmanın sonuçları da çalışan kadınların eşleriyle olan evlilik uyumlarının çalışmayan kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir (Özden-Yıldırım, Ermiş, 2017). Çalışan kadınların eğitim düzeylerinin yüksek olması, iş yerlerinde de sorun çözme odaklı olmaları ve bunu eve de taşıyabilmeleri evlilik uyumunda etkili olmaktadır.

Çalışan anneye sahip olmanın çocuk için de avantajlı yönleri vardır; kendi başına yetebilme becerisi gelişen çocuk sosyal olarak da kişilerarası ilişkilerini kendi başına düzenlemeyi öğrenir. Bu becerileri kazanması yetişkinlik döneminde de yaşayabileceği çatışmaları, sorunları çözebilme becerisini güçlendirir.

Duygusal gelişimi açısından bakıldığında da tek başına kendi kendine yetebilme becerisi gelişen çocuğun bağımsızlık duyguları artacak, kendine öz güveni de geliştirecektir. Kendi ihtiyaçlarının farkına varabilecek ve ifade edebilecektir. Kendini korumayı ve başkalarının haklarına da saygı göstermeyi öğrenecektir (Özden, 2011).

Bayraktaroğlu, M.G. (2010). *Anaokulunda çocuğu olan çalışan ve çalışmayan annelerin rol memnuniyetine göre depresyon ve kaygı belirtileri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özden, M.S. (2011). Okulöncesi çocuk ve çalışan anne. M. Ormanlıoğlu Uluğ & G. Karadeniz (Ed.) Okulöncesi çocuk ve... (s. 15-22). Ankara: Nobel.

Özden Yıldırım, M.S., Ermiş, E.N. (2017). Critical thinking disposition and dyadic adjustment: The moderator role of employment status of women. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 7, 23-32.

Yavuzer, H. (2003). Çocuğu tanımak ve anlamak. İstanbul: Remzi Kitabevi.